

EL CIMENT DE CAMPINS

NEMESIO GALEA
ELISABET GALEA

A principis del segle xx, funcionava a Campins la primera fàbrica de ciment natural de l'Estat espanyol. Els forns van ser molt importants, però des de fa més de mig segle es troben abandonats. Actualment, l'estat de conservació és molt dolent, encara que hem aconseguit fotografiar-los i obtenir-ne informació.

Segons un inventari de l'any 1896 del notari de Sant Celoni, el 7 de juliol de 1878 diversos propietaris de Campins, entre altres Josefa Perepoch, van cedir a don José Santiagosa i altres persones el dret d'explotació i aprofitament de les pedreres pròpies per a la fabricació de ciment i d'altres materials de construcció. L'explotació del ciment la duia a terme la societat Brossa i Companyia, i l'immoble tenia un valor de 2.000 pessetes.

Part de la façana dels forns del ciment.

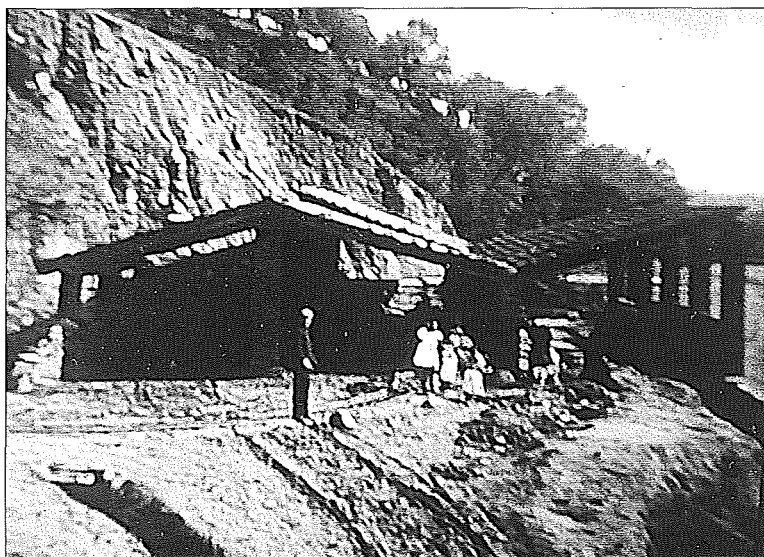
EL TRANSPORT DEL CIMENT

El transport del ciment de Campins cap a Sant Celoni era difícil. Al principi, el ciment es traslladava en carros que baixaven pel torrent.

En aquell temps la rendibilitat del ciment i el material de construcció era molt important, però el transport i la comunicació no eren fàcils, ja que el camí que existia llavors estava en molt mal estat i quan plovia era intransitable. Per aquest motiu l'any 1885 l'Ajuntament de Campins denuncia l'empresa del ciment perquè el camí de Campins a Sant Celoni és intransitable a causa de la fabricació i el transport del ciment. Es procedeix al tancament de la pedrera fins que se solucionin els problemes, amb la qual cosa cinquanta famílies es queden sense feina (segons els documents consultats).

Posteriorment la societat s'ofereix a pagar les expropiacions i iniciar els treballs de rectificació i millora del vell camí, fins que els dos ajuntaments rebin les subvencions de la Diputació destinades a aquest projecte i l'empresa pugui recuperar els diners invertits. El primer tram que van fer va ser el que anava de Sant Celoni fins a les pedreres, però les obres restants s'eternitzaven, amb la qual cosa l'Ajuntament es va sentir enganyat i prengué accions. Finalment, el 1886 se signa un acord entre l'Ajuntament de Campins i la societat que explotava les pedreres, que posa fi als conflictes entre les dues parts.

Aleshores feien de carreters en Pere Barnola, l'Enric de Ca la Barona, en Pere de Cal Senyor del carrer de Boscs i el vell Burget. Anys més tard, el 14 de juny del 1902, la societat La Campinense va obtenir permís per disposar les despeses procedents de les pedreres de ciment. El preu convingut del contracte va

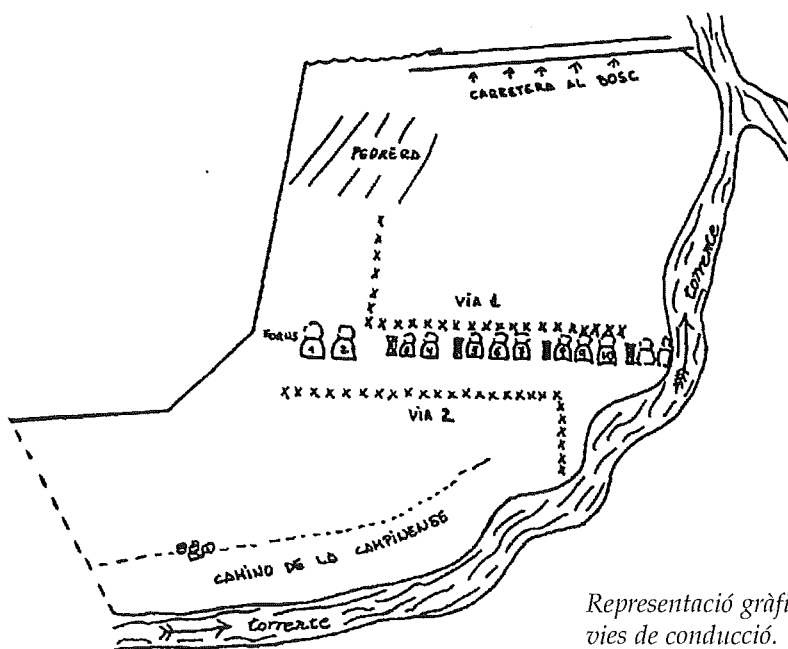

*Forns de ciment
l'any 1908.*

ser de 1.250 pessetes, i tenia un temps obligatori de duració de deu anys. Passats els deu anys, el 7 de maig de 1912, La Campinense prolonga el contracte per dotze anys més i aconsegueix el permís per col·locar rails per a vagonetes de conducció que transportessin les escombraries del ciment que haguessin de dipositar-se dins de la propietat.

Finalment, a Sant Celoni, el 31 de juliol de 1919, el senyor Joaquim Molins Figueres, director de la societat Auxiliar de la Construcció, va construir un pont per a la instal·lació de les vies que portarien el ciment de cal Rei a Sant Celoni.

Les vagonetes anaven arrossegades per matxos. Baixaven carregades de ciment i tornaven amb carbó mineral. En total hi treballaven de 12 a 15 homes. En un dia es feien tres viatges, que representaven una producció de 25-30 tones/dia.

Representació gràfica de les vies de conducció.

La companyia La Campinense deixa de produir ciment a les pedreres de Campins pels volts dels anys 1915-1916, i decideix traspasar l'empresa.

Més tard, el 28 de desembre de 1916, davant notari s'atorga l'escriptura corresponent a la creació de la companyia La Auxiliar de la Construcció. S'arriba a l'acord de nomenar president el Sr. Joaquín Sociats, i vocals els Srs. Suqué i Jurnet. Fins que la companyia va adoptar Barcelona com a seu social, al començar l'any 1920, les reunions d'empresa se celebraven a la ciutat de Reus, on estava ubicada.

Un mes després de la fundació, el 27 de gener de 1917, es va celebrar un consell d'empresa en què el president va exposar que constituïa "*una buena oportunidad para ejercer la industria de fabricación de cemento*" l'adquisició de les pedreres, els forns, els terrenys i la maquinària de la societat en liquidació La Campinense, les quals radicaven a Sant Celoni, Sant Julià de Ramis, Campins i Girona, per un preu de 50.000 pessetes.

El disegni de comprar La Campinense va quedar aprovat pels reunits, els quals van delegar en el Sr. Sociats la representació corporativa per aquest efecte. També es va arribar a l'acord d'assegurar contra incendis els béns que es comprassin, per la qual cosa es va contractar amb La Catalana.

El 12 de febrer següent es va celebrar la tercera reunió del consell, en la qual es va estudiar la marxa de les negociacions amb La Campinense. Va resultar que aquesta empresa tenia firmat un pagaré de 25.000 pessetes a favor del Banc de Barcelona, el qual vencia el mes vinent, i la societat en liquidació demanava que La Auxiliar de la Construcción se'n fes càrrec, a més del preu ja establert.

En compensació d'aquest augment de preu La Campinense s'oferia a vendre altres pertinences, com ara la mina petrolífera anomenada Mina Angelin, ubicada a Campins, i els drets d'explotació durant un temps d'una pedrera de marbre i de subministrament d'aquesta pedra, els quals podrien ser cedits més tard a l'empresa La Auxiliar de la Construcción. S'arriba a l'acord de la compra amb aquestes noves condicions i també s'estableix que, si resultava haver-hi béns sobrants, se cedirien segons semblés més convenient.

La compra es va realitzar el dia 28 de febrer de 1917, davant del notari barceloní Sr. Narciso Batlle. Seguidament el Sr. Sociats, qui havia actuat en el nom de La Auxiliar de la Construcción, va exposar que si aquesta havia de dedicar-se a la fabricació de ciment, utilitzant els béns comprats a La Campinense, els feia falta (com a mínim) el doble del capital social o sol·licitar un préstec. En trobar-se en aquesta situació, resultava, de sobte, que el Sr. Joaquim Molins Parera (propietari de La Campinense) s'oferia a llogar les pedreres, fàbriques, forns i altres béns obtinguts a l'anterior societat, als quals afegiria unes màquines i instal·lacions que ell aportaria.

En la mateixa sessió de consell, es va puntualitzar que el capital social de La Auxiliar s'havia esgotat en la seva totalitat en la compra de l'anterior empresa, per la qual cosa La Auxiliar necessitava rebre un préstec de 25.000 pessetes que els accionistes de La Auxiliar es van oferir a pagar sense interessos, per recuperar-lo a mida que s'anessin venent els terrenys de La Campinense que no fossin necessaris per a la fabricació de ciment.

En llegir el llibre d'actes de les sessions del consell de La Auxiliar de la Construcción en aquesta època, fa la sensació d'una tensió creativa extraordinària, dins les dimensions de l'empresa i l'època, i se'n plantegen altres de nous, que s'ajusten a actuar de la mateixa manera.

D'aquesta manera, el 10 de març de 1917, després d'haver portat el capital social al llogater Sr. Molins, els membres del consell arriben a l'acord de comprar un "ELECTROMOTOR de 75 cavalls" amb el quadre i accessoris corresponents, valorat en 6.750 pessetes, i un transformador a bany d'oli de 120 KVA de capacitat, d'alta tensió (220) i 50 períodes de freqüències, per un valor de 6.600 pessetes.

Ambdós aparells es comprarien a la casa AEG Thomsom Houston. Igualment s'arriba l'acord de comprar a la casa Edmundo i José Metzger una trituradora Amarín 111-B i els seus accessoris, per 4.500 pessetes, com també un molí de morter per a la mòlta de ciment, amb els seus accessoris, per 12.500 pessetes. Totes aquestes compres es feien a terminis.

El 18 d'abril de 1917, el consell redacta i envia una circular en la qual s'informa de la constitució de La Auxiliar de la Construcción, de la compra dels béns de la societat La Campinense i del lloguer de la fàbrica de ciment i marbre de Sant Celoni i les pedreres de Campins i Girona, a la casa Joaquim Molins. També s'aprova allò que el Sr. Molins recomana: adquirir a la casa Vdo Steinberg un descarregador automàtic amb les rodes d'acer corresponents per a dos elevadors, pel preu de 1.180 pessetes.

El dia 11 d'abril de 1917 La Auxiliar de la Construcción demana a l'Ajuntament de Sant Celoni el permís per rebaixar el terreny de la calçada de l'estació, davant la fàbrica de ciment. El 16 d'agost de 1917, demana la col·locació d'una nova via pels carrers Santa Rosa, Sant Martín i Major, fins a la carretera de Campins.

La via era de sistema *decauvill* i serviria per efectuar el transport des de les pedreres de Campins a Sant Celoni. L'Ajuntament de Sant Celoni exposa que se'ls comunicui quina serà l'amplada de la via i la classe de locomoció, si serà de motor o arrossegament. Un mes després, la societat informa l'Ajuntament que l'amplada de la via sol·licitada serà de 60 cm i que la classe de locomoció serà un tren de cinc o sis vagonetes arrossegades per un cavall. El sistema de ferrocarril va ser adquirit a l'empresa Bernheimstein-Montesinos per 75.000 pessetes.

Posteriorment, el Sr. Joaquim Molins i La Auxiliar de la Construcción van donar per acabat el lloguer de les instal·lacions de Sant Celoni i Campins i d'altres béns de l'antiga Campinense. Al Sr. Molins se li van pagar les despeses que havia tingut en maquinària, com també el material en existència, inventariats en 25.000 i 14.000 pessetes, respectivament.

L'any 1928 el Sr. Molins funda l'empresa Cementos Molins S.A. i més endavant, l'any 1931, la junta directiva de La Auxiliar de la Construcción aprova que es venguin els béns últimament esmentats, amb la qual cosa queda tancada l'etapa productiva de ciment a les localitats de Campins i Sant Celoni.

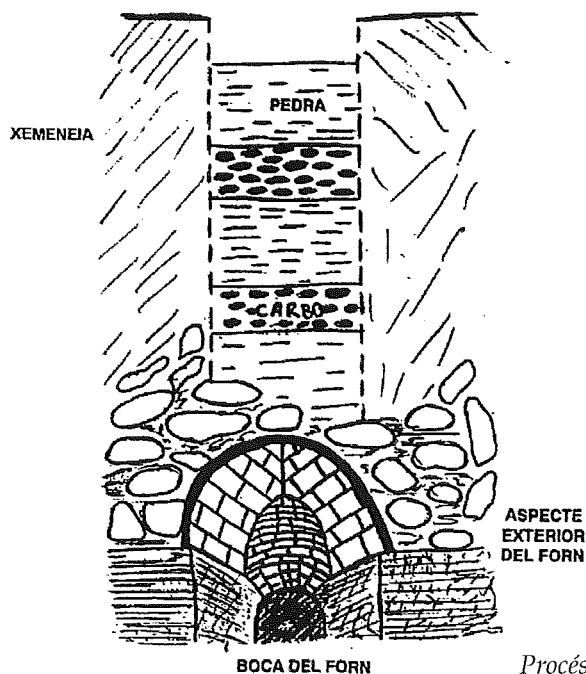
PROCÉS D'OBTENCIÓ DEL CIMENT

A la pedrera, es posava dinamita per treure la pedra per coure. El material bo era de color gris verdós i el material dolent de color blanc.

El material bo es portava amb les vagonetes fins a la boca superior dels forns. Es descarregava dins el forn, on també es posaven capes intercalades de carbó mineral i pedra. La quantitat de pedra sempre era superior a la de carbó, encara que no en sabem la quantitat exacta.

Els forns funcionaven contínuament: s'anaven buidant a poc a poc i es tornaven a omplir, de manera que sempre estaven al nivell màxim. Tanmateix, la cocció només afectava les capes més baixes de la pedra. A la part baixa dels forns, per on es buidaven, es controlava l'estat del material i es feia la descàrrega del forn en petites quantitats fins trobar el material no cuit.

El material que havia acabat el procés de cocció es carregava a les vagonetes i es transportava fins al molí. Un cop molt, s'envasava en sacs de jute i es venia *in situ* o s'enviava per ferrocarril al seu destí.

Procés d'obtenció del ciment.